

Za izobrazbo kadrov v Beogradu skoraj milijardo dinarjev

Z naglim razvojem beogradskega gospodarstva, s povečanjem in razširitvijo njegove proizvodnje, s specializacijo v delitvi dela in vsakdanjo borbo za večjo produktivnost se je močno vplivalo na usmeritev prosvetno izobraževalne politike k šolanju in izobraževanju kadrov, ki bodo nosilci novega v proizvodnji. Ta aktivnost, ki ji bodo znatno materialno pomagala sredstva sklada za kadre, bo vplivala na hitrejše reševanje gospodarskih in drugih komunalnih problemov v Beogradu, a delno tudi v drugih krajih.

V minulih letih je bila osnovna karakteristika sklada za kadre, da se je prispevek gospodarskih organizacij koncentriral pri ustrežnih republiških in zveznih zbornicah in združenjih. Taka centralizacija sredstev sklada je v določeni meri vplivala tudi na njihovo razdelitev. To se je pokazalo v neenakomernem trošenju skladov. Nekatere veje z večjimi dohodki so dajale iz sklada večjo pomoč svojemu strokovnemu šolstvu, a tiste veje, ki so v razmerju do števila šol in kadrov, ki jih šolajo, imele slabše dohodke, so bile v težavnejšem položaju. Medtem ko so prvim ostajala večja sredstva neporabljena (trgovinska zbornica na primer lani ni porabila več sto milijonov din), nekatere druge zbornice (na primer industrijska), ki imajo več šol in večje potrebe po kadrih, pa niso mogle vložiti v te namene tudi najminimalnejša sredstva. Zato so se tudi kadri, ki se šolajo in izobražujejo v posameznih vejah, znašli v neenakih razmerah. Upravičena je težnja posameznih zbornic, da spodbujajo izobraževanje kadrov v tistih strokah, kjer ni zadostnega interesa, kakor so na primer trgovinski in gradbinski kadri. Upoštevati pa je treba, da so se sredstva na eni strani morda tudi tratila (neka zbornica je na primer dotirala neko ekskurzijo z 1.500.000 din), nekatere strokovne šole industrijskih gospodarskih vej pa niso imele niti najosnovnejših sredstev za redno vzdrževanje ponka. Zato je bil s predpisi, ki so začeli veljati pred nekaj meseci, način razdelitve usklajen z osnovnimi težnjami splošnega razvoja.

Dohodki sklada

Od letošnjega načina pobiranja sredstev za sklad in trošenja bo imelo beograjsko gospodarstvo večje koristi kakor pretekla leta. Po planu bo beograjsko gospodarstvo vplačalo letos v sklad za kadre nad 800 milijonov din prispevkov; industrijska podjetja sodelujejo s 44%, trgovina s 20%, obrt s približno 6% itd.

Pri pobiranju sredstev za sklad od gospodarskih organizacij je kontrola urejena predvsem z instrumenti banke, medtem ko pri pobiranju sredstev od zasebnikov ni vzpostavljena popolna kontrola. Prepuščena je davčnim organom, ki lahko delajo to tudi mimogrede. Potrebno je, da sredstva, ki so določena za ta sklad,

tudi vanj pridejo in zato bi morali tudi v zasebnem sektorju nekaj ukreniti, da bi se uredila redna in ne samo občasna kontrola. Ne bi smeli dovoliti, da se posamezni privatniki zaradi pomanjkanja kontrole izmikajo vplačevanju v ta sklad, ker služijo njegova sredstva vsemu gospodarstvu.

Kar se tiče trošenja sklada, se postavlja vprašanje, ali se v Beogradu pravilno troši. Poudariti moramo, da teh sredstev ni mogoče uporabljati po načelu — večja dodelitev tisti gospodarski veji, ki daje tudi večji prispevek, ker bi v takem primeru prišle omenjene slabosti znova do veljave. V razdelitvi sredstev v Beogradu se je izhajalo iz sedanjega stanja v strokovnem šolstvu in izobraževanju razpoložljivih kadrov. Iz programa za trošenje sklada za to in prihodnje leto je razvidno, da v tem pogledu še vedno ni daljnosežnih perspektiv. Položaj je tak, da se je nujno treba lotiti povečanja strokovnega šolstva kakor tudi dviga izobraževalne ravni sedanjega kadra v gospodarstvu. Vsekakor bi bilo potrebno ob izdelavi dolgoročnejšega programa za potrošnja sredstev poprej analizirati potrebe beogradskega gospodarstva po kadrih, ki bi jih bilo morda treba dopolniti tudi z zahtevami nekaterih drugih komun, katerih kadri se šolajo v Beogradu. Te dni so se v Beogradu lotili take analize.

Potrebe po strokovnih kadrih

Kakor smo obveščeni, čutijo skoraj v vseh vejah gospodarstva v Beogradu potrebo, da število kvalificiranih in visoko kvalificiranih kadrov v nekaj letih podvojijo. Struktura zaposlene delovne sile je v nekaterih vejah skrajno nezadovoljiva (usnarstvo, predelava lesa, gradbeništvo in druge). S slabo sestavo delovne sile v proizvodnji ni mogoče pričakovati velikega napredka, še manj pa osvoboditev proizvodnje od zaostalih delovnih metod.

Program trošenja sklada zaradi ustvaritve centrov strokovnega šolstva po gospodarskih vejah (na primer kemičnega, električnega, tekstilnega, grafičnega, centra precizne mehanike itd.) je že izdelan. Ustanovitev teh centrov bo prispevala k združevanju učnih kadrov in k boljшему uporabljanju razpoložljivih sredstev za pouk, a tudi za spoznavanje jasnejše perspektive šolanja kadrov. Da bi bila potreba Beograda po sredstvih sklada jasnejša, je treba poudariti, da deluje v Beogradu 46 strokovnih šol: 15 srednjih, 17 industrijskih s praktičnim poukom in 14 vajenskih šol z blizu 20 tisoč dijakov. Ker so v Beogradu tudi strokovne šole, ki so edine v vsej državi, je 56 odstotkov dijakov teh šol z ozemlja izven Beograda, večinoma iz drugih krajev Srbije, a tudi iz drugih republik. Razen tega skrbi za sistematično izobraževanje razpoložljivih kadrov v gospodarstvu delavska univerza, a organizirajo se tudi druge oblike

izobraževanja (tečajji, seminarji in podobno po podjetjih). K takemu stanju je treba dodati potrebe, da se število strokovnih kadrov v beogradskega gospodarstvu poveča v prihodnjih nekaj letih do dvakrat.

Kljub obsežnemu programu šolanja in izobraževanja sedanjih kadrov kakor tudi zagotovitvi sredstev za sklad od beogradskega gospodarstva, Beograd nima možnosti, da bi dobil tudi tista sredstva, ki jih je vložil, pa celo tudi tedaj, če jim prištejemo sredstva iz pomoči republiškega in zveznega sklada. Zato bi bilo potrebno, da bi poiskali neko rešitev in omogočili, da bi dotekalo v sklad za kadre v Beogradu več sredstev, kar bi prispevalo tudi k dvigu kadrov v drugih krajih.

Glede na omejena sredstva sklada je morda tudi program njihovega trošenja v predračunu okrajnega sklada Beograda pičel, posebno glede sistematičnega strokovnega izpopolnjevanja sedanjega kadra.

Trošenje sklada in šolski proračuni

Ce pogledamo proračunske izdatke strokovnih šol, pridemo do sklepa, da sredstva sklada še vedno niso zadostna. Potrebno je poudariti, da tvori osebni del proračunskih izdatkov 40 odstotkov, a operativni 60 odstotkov. Sedanja sredstva, dotirana iz sklada, pa krijejo komaj del stroškov za redno vzdrževanje šol, ker se sredstva sklada zaradi nujnih potreb predvsem trošijo za investicije. Prav bi bilo, da bi gospodarstvo preko tega sklada zagotovilo vsaj nujna sredstva za redno vzdrževanje, to je, da plača vse druge proračunske izdatke šol, seveda razen osebnih. Če bi bilo zato več razumevanja, bi bila tudi večja možnost za ustvaritev širšega programa, ki bi zajel ne samo del izdatkov za strokovno šolstvo, temveč tudi program dviga strokovne ravni sedanjega kadra v sistematični obliki po delavski univerzi in drugih oblikah.

Z veljavno uredbo je omogočeno, da lahko posamezni okraj iz tega sklada dajejo sredstva tistim okrajem, v katerih šolajo kadre. Doslej se to vsaj v odnosu do Beograda ni prakticiralo. To določbo bi bilo koristno izvajati tudi s stališča Beograda kakor tudi tistih okrajev, ki v njem šolajo kadre.

Kar se tiče načina upravljanja sklada za kadre, tu še ni dovolj izkušenj. S predpisi je zagotovljena demokratičnost, toda v praksi naletijo na razne težave. Vse gospodarske organizacije ne morejo na primer biti zastopane neposredno v upravnem odboru sklada, zato nekaterim ni jasna razdelitev sklada. Pozitivna stran te uredbe, ki v Beogradu letos ni bila dovolj izkoriščena, pa je obveznost, da se predhodno razpravlja o predračunu v vsaki gospodarski organizaciji, s čimer lahko neposredno dobijo vpogled v namene sklada. To možnost je treba vsekakor bolj uporabljati, že zato, ker se bo tako zagotovila pravilnejša razdelitev in potrošnja sklada za kadre.

C. Beća